

„Az ábrázolás mindig előbbre való az aktualitásnál” – interjú Horváth Csabával

FORTE TÁRSULAT - SZKÉNÉ SZÍNHÁZ (BUDAPEST): HELEN EDMUNDSON: IRTÁS HALLASD A HANGOD! – ANTIGONÉ RELOADED – TEA FOR TWO WORKSHOP

Az idej THEALTERen a Hallasd a hangod! – Antigoné Reloaded workshopok témája Szophoklész *Antigoné* című tragédiája. Hogyan lehet szűk egy hét alatt megközelíteni ezt a darabot?

A tragédia története gyönyörű, ahogy Szophoklész nyelvezete is. Az általunk használt Jon Fosse-féle *Halál Thébában* című átirat sokkal tömörebb, de megjelenik benne az amúgy elég egyértelmű történet: Antigoné áldozathozatala, aki csak azért is szembeszegül a királlyal

és eltemeti a testvérét, a minden halottnak kijáró a végtisztesség okán. Kevésbé érdekelt Kreón mint negatív hős még negatívabbá tétele, és a darab mai világunkra való adaptálása, bár ez a téma elég kézenfekvő. Kreónnak a saját szempontjából megvan a maga igazsága.

Sokkal hasznosabbnak tartottam a workshop kapcsán azt, hogy ezek a még tanuló vagy most végzett fiatalok, akiknek a színészet még friss, képlékeny, próbálják meg ezeket a belső igazságokat megtalálni, ha csak egy-egy mondaton belül is. Ezt szajkóznak folyton a próbákon – tegyük jelen idejűvé az antik drámát, ne vitrinből előszedetted, és szépen, plasztikusan eljátszott legyen.

Az általad képviselt fizikai színházi forma hogyan segíti ezt a jelen idejűvé tételt? Foglalkoztok-e ezzel a színházi nyelvvel a workshopon?

Eddig nem került rá sor, ez a színházi nyelv túlságosan komplex ahhoz, hogy öt nap alatt a szövegértelmezésen kívül még a fizikalitással is foglalkozzunk. Az *Antigoné* kapcsán egyelőre nincs bennem ilyen irányú inspiráció, ráerőszakolni egy mozgásformát pedig nem szeretnék. Nem azért, mert nem lenne érdemes, hanem mert úgy érzem, most a szöveg

értelmezésének több értelme van. De még hátra van két nap, még abszolút van esély arra, hogy az utolsó pillanatban rákerüljön a szövegre néhány gesztus, fizikai akció, ami alátámasztja majd a szándékot.

A THEALTERen látható a Forte Társulat legújabb, *Irtás* című előadása, melyet te rendeztél. Hogyan találtatok rá az angol kortárs drámaíró, Helen Edmundson darabjára?

A szövegre Földeáki Nóra hívta fel a figyelmet, majd Upor László újrarendezte, hogy kicsit maibbá és aktuálisabbá váljon. A darabban a személyes identitáskeresés problematikáját találtam nagyon izgalmasnak – ez nem csak Magyarországon, hanem szerte a világon nagyon aktuális. A direkt aktualizálás mindig is nagyon távol állt tőlem, egy probléma ábrázolását sokkal fontosabbnak tartom.

Az *Irtás* az 1650-es évek Írországiában játszódik és az ír-angol ellentétet tematizálja. Ebben a konfliktusban, a görög tragédiákhoz hasonlóan, mindenkinek megvan a saját, érvényes igazsága. Az előadásban nem foglaltok állást egyik oldal mellett sem – mi a szándékotok ezzel a gesztussal?

A darabbeli helyzet elég fehér-fekete, adtak az elnyomottak és elnyomók. Azonban az írek körében is létezik radikálisabb szempont, ahogy olyan szereplő is, aki azt vallja, egyszerűen élünk, mindegy hol, ha azzal vagyunk, akit szeretünk. Az *Irtás* az én olvasatomban a személyes és a hazafias életfelfogás ütköztetéséről is szól.

Balázs Nóra

A rózsza az rózsza az rózsza az rózsza

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ SZÍNHÁZ (SZABADKA): RÓZSÁK

Azt hiszem, először látok egy színpadot éjjel. Azt hiszem, először látok egy színpadot. Ehhez hasonlót még nemigen. Bánom nagyon, de nem láttam *A kisinyovi rózsát*, aminek a *Rózsák* a 2.0-ás változata: itt már nincs szöveg, csak anyag, tárgy és mozgás. Ami irányítaná az értelmezést, kimarad. Egyszerre hízelgő és rémisztő, ha ennyire magamra hagynak a színházban. Folyamatosan leráz magáról az előadás, ettől meg egyre inkább vonzódok hozzá. Nincsen *Rózsák* tövis nélkül.

Erről az előadásról abszurd humorról, némi nosztalgiával és elégiával fűszerezett szabad képversben lenne érdemes bármit is írni. Nincs történet, nincs linearitás, nincs fogódzó. Ritmikus ismétlődő mozgások, ki- és beszaladások, anyagok tömkelege, tárgyak funkciójukkal szembenő használata. Csodaszép lebegés, erős vizuális képek, csábos mozdulatok. Béres Márta egy gyönyörű tÚrbanban.

Még sosem gondoltam rá, hogy egy óriási indigóppal magamról mintát vegyek.

Még sosem akartam ennyire agyagot tenni valaki fejére.

Még sosem hatódtam meg három plüsszebrától.

Még sosem jártam ilyen varázslatos diszkóban.

Előadás közben belém villan, hogy ebben a színházban most mind másra gondolhatunk. Nem létezik két azonos interpretáció. Ez általában igaz, de most annál is igazabb.

Van valami gyermeki rácsodálkozás bennük és bennem egyaránt. Ki ne akarna baseball-ütővel szalmabálát csapkodni? Minden új jelenet után eldöntöm, hogy ezt én is ki fogom próbálni. Feltételezem, színen kívül azért nem annyira izgalmas a szalmacsapkodás. Urbánnak sikerül.

Kifelé megyünk a nézőtérről, és megkér-di tőlem valaki, hogy tetszett-e az előadás. Érzem, hogy a „tetszik” a legalkalmatlanabb szó, amivel viszonyulásmat jellemezhetném. Egy új szó után nézek.

Kovács Bea

CLIPA THEATER (IZRAEL) – TEATR NOVOG FRONTA (CSEHORSZÁG): FEGYVERTELEN ERŐKKEL

A Fegyvertelen erőkkkel című előadásotok Izraelben született, háborús körülmények között. Ez az egyik kiindulópont. Mit adtatok még hozzá?

Az eredeti előadás abból a gondolatból született, hogy megnézzük, mi történik, ha az embert egy alkalmi menedékházba zárják, és mi történik, amikor rákényszerül, hogy ezt a menedéket egy idegennel vagy éppen egy ellenségével megossza. Hogyan tud a kívülről szorongató háború és a belülről feltörő félelem egy miniháborút teremteni az emberek között? Eleinte bonyolult történet volt, aztán úgy döntöttünk, hogy leegyszerűsítjük arra a verzióra, amelyet láthattatok, és valójában csupán az emberek közti gyűlölet eredetét keressük. Szóval főleg a félelemre fó-

kuszáltunk, arra, hogy mi történik, amikor az idegen behatol a saját szférádba, mi lehet emiatt a legborzalmasabb rémálmom, és ez hogyan érhet véget. Mert minden, amit rosszként vársz, rosszul sül el. Ez a férfi szó szerint belezuhan a térbe és a pár, amelyik itt vegetál, kiközösíti őt. De ha jól belegondolsz, nem vádolhatod egyikőjüket sem. Úgy hiszem, ez igaz a külvilágra is.

Jól sejtem, hogy a zsinagóga mint színtér megtette a maga hatását ebben a történetben?

Hihetetlen volt. Nagyon sok helyszínen játszottunk, színházban, szobákban, galériában, de el kell mondanom, hogy ezt egy zsinagógában játszani elképesztő élmény és tapasztalat volt. Olyan, mint a tízparancsolat, amelyet három éves korom óta kívülről tudok. Most itt függött mind a tíz a szemem előtt, és ebben a térben kellett szakítanom velük. És azért is releváns ez a helyszín, mert figyelmeztet arra,

„A célom, hogy az emberek agressziójukat kreativitássá, produktív energiává alakítsák”

– interjú Idit Hermannal

hogy nagyon sok jelentős és értékes épületet hagyunk sorsára.

Hasonló témában egy workshopot is vezetni fogsz a fesztiválon. Tapasztalataid alapján hogy látod, képesek vagyunk-e nyíltan beszélni a félelemről?

Nem az a fontos, hogy milyen mértékben beszél valaki az erőszakról vagy a félelemről. Az a legfontosabb misszió, hogy megfelelő terepet biztosítsunk az embereknek, hogy elkezdjenek beszélni magukról. Hogy tudjanak mit kezdeni ezekkel az erőkkkel, megértsék és közvetítsék őket biztonságos utakon, például a művészetben keresztül. Mert ha ez sikerül, akkor abból sok jó sülni ki. Azt szeretném elérni, hogy az emberek agressziójukat kreativitássá, produktív energiává alakítsák, mert csodálatos erő ez. A tűz energiája, ami elsődlegesen nem rombol, hanem megalkotja a világot.

Szabó Réka

Csak úgy

NIV SHEINFELD ÉS OREN LAOR (IZRAEL): KÉTSZOBÁS LAKÁS

Ugye ismerős az érzés, amikor a legközelebbi barátainkhoz betoppanunk, és ők tudomást se vesznek rólunk? Nem azért, mert nem szeretnek minket, sőt épp ellenkezőleg: mert úgy tekintik, hogy az ő otthonuk már a mi otthonunk is. A hely, ahol nem kell levetni a cipőt, csak ha jobban szeretsz mezítláb lenni, ahol tudjuk, hol van a kávé meg a kiskanál, ahol a tegnapi újságot mindig a dohányzóasztalnak ugyanannak a sarkán találjuk, ahol egy laza mozdulattal meglocsoljuk a virágot az ablakban. Nincs rá különösebb okunk, de ha már egyszer ott vagyunk, megtesszük. Mintha a sajátunk lenne.

Az a hiánytalan és harmonikus élet, amit ez a két fiú egy tekerics ragasztószalaggal körberajzolt a Zsinában, lehetne akár az enyém, de az is lehet, hogy a tied. Meghívtak magukhoz, ezer éve ismerjük egymást, értem és érzem a világuk szabályait, de legfőképp azt, hogy a szeretet, a figyelem, a gondoskodás, az odafigyelés, az aggodalom temperálja és teszi érzhetővé és érezhetővé a viszonyukat.

Az előadás nagy trükkje az, hogy fikarcnyit sem törődik avval, hogy itt két férfi érinti, öleli, félti egymást. Mást mond és mást tanít, olyasmit, amiről hajlamosak vagyunk megfeledkezni akkor, amikor elő akarják nekünk írni, hogy kinek mit lehet és mit kellene tenni a négy fal között. Mert ha ez az ideológusoknak esetleg nem is tetszik, mélyen emberi és teljesen természetes az, ahogyan egymás felé nyúlnak,

ahogyan aggódnak a másikért, ahogyan fél-szavakkal kommunikálnak.

Én meg máris nem néző vagyok, hanem résztvevő. Megiszom a kávé, átfutom az újságot, aztán meg egyszerűen behúdom magam után az ajtót. Ők ott maradnak, én pedig bármikor visszamehetek hozzájuk. Otthon vagyok.

Jászay Tamás

az a drága csemegepultos – vastapsolni ér!

ORLAI PRODUKCIÓS IRODA (BUDAPEST):
A CSEMEGEPULTOS NAPLÓJA

nem volt könnyű dolga ötvös andrásnak a csemegepultos naplójával: száz percnyi szöveg és több megformálható karakter – nagy feladat várt rá.

és ezt tökéletesen megoldotta.

nagyon tisztellem azokat a színészeket, akik monodrámával jönnek a theaterre. és egy vagy két órán keresztül visznek, valahova visznek, és én csak nézem és hallgatom, és megyek velük, és megyek velük a történetbe bele, és egyre jobban, és már azt hiszem, hogy ők én vagyok, és én vagyok ott a színpadon.

gerlőczy márton könyvét nem olvastam. ötvös andrást még soha nem láttam színpadon. a párosítás azonban nagyon tetszett, hozzátéve mindazokat, akik a produkcióban dolgoztak: lökös ildikó, göttinger pál, jánoska zsuzsa, schneider jankó.

de az érdem és a vastaps mégis csak ötvös andrásé. végigvinni egyedül egy ilyen hosszú, nehéz előadást – hát nem tudom. óriási koncentrációt igényel, meg biztos szövegtudást. mindkettő megvolt a darabban. meg a humor,

meg hogy ötvös andrás parádésan, pantomimeseket megszegyenítő módon játszott, jól használta a tárgyakat. a csemegepultos tökéletes díszlet, forgatható, variálható színpadi játkerteret nyújtott.

az előadás azért tetszett, mert nagyon jó a szöveg, és ötvös andrás nagyon jó színész. és hogy engedjek a belső hangoknak, akik kiabálnak a fülemben, ide írom: és mindezt nagyon jól ötvözték. ötvös magával ragadó alakítása engem is berángatott a csarnokba, láttam és hallottam a láthatatlan figurákat, a vásárlókat, mert át tudtam élni a csemegepultos megaláztatottságát, vagy a féktelen örömet, amikor egy-két jól irányzott verbális rúgással padlóra vitt egy-két hülyét.

és megértetem az érzékenységet is, amivel a bolond öreg szomszéd néni szemlélte, amikor a gyűlölet átfordul szeretetbe, és megkedveli az öregasszonyt, aki valahogy mindegyik ellenére próbál élni a maga kis pletykás, bosz-

szúszomjas, gonosz, mégis esendő világában – egészen addig, amíg hagyják.

elképesztő száz percet ilyen fokozatban lenyomni. és amit még nagyon, nagyon szeretek: ötvös andrásnak is száz arcát láttam – volt részeg, hídról leugró örült, kedves csemegepultos, bunkó csemegepultos, láttam a csajozós arcát, a kefélöset, az együttérzőt, a gondoskodót.

a vastaps megérdemelt volt – a könyvet meg el fogom olvasni.

remélem, ötvös andrást látjuk még majd a theateren.

nyemcsok éva eső fesztiválblogger

K2 SZÍNHÁZ (BUDAPEST):
MIELŐTT AZ ÉJ LESZÁLL!

Mi dolgunk van nekünk ma Brechtrel?

Nagyon is sok dolgunk van ma Brechtrel nekünk, színházcsinálóknak, és nekünk, nézőknek is. Brecht életművének talán legaktuálisabb motívuma az egyén társadalmi folyamatok iránti felelősségének tudatosítása. Brecht szembesít bennünket saját társadalmi passzivitásunkkal, kérdéseket tesz fel nekünk, és nem adja meg azt a luxust, hogy helyettünk vonja le a tanulságot. Mai társadalmunkban, ahol mindenkinek mindenről megvan a véleménye a kocsmapul mellett, újságok hasábjain, a televíziós megnyilvánulásokban vagy a Facebook kommentekben. Mindenki nagyon okos és tudja, mit kéne tenni, de senki nem tesz semmit: társadalmunkban a színházba járás egy nagyon szűk társadalmi réteg szórakozásává vált, és itt nagyon is fontos egy olyan szerző elővétele, aki kegyetlen racionalitással szembesít bennünket korunk efféle visszasságaival. Legmesteribben talán épp A szecsuaní jólélekben.

Miért döntöttetek úgy, hogy minimális számú kellekkel, kevés jelzéssel mesélték el Sen Te történetét?

A véletlen műve

- Interjú Fábíán Péterrel és Benkó Bencével

Ennek van egy nagyon nemes, eszmei és egy nagyon egyszerű, praktikus oka. Brecht példázata többek között a társadalmi egyenlőtlenségekről szól, helyszíne Szecsuan tartomány egyik legszegényebb városa. Úgy éreztük, színházi hazugságot követnénk el, és időzjelbe tennénk az egész darabot, ha Sen Te jószágrol regélő történetét többmillió díszletek közt, csilivili lámpaparkkal bevilágít-

va mesélnénk el. A látvány amúgy is elterelné a figyelmet egy számunkra sokkal fontosabb elemről: Brecht mértani pontossággal megírt szövegéről, amely minél szikárabban szólal meg, annál nagyobbat üt. A praktikus oka döntésünknek pedig az, hogy pofátlanul kevés pénz állt rendelkezésünkre az előadás létrehozásához: így vált a pénzühiány koncepciót szerző elemmé.

Az eddigi előadásaitok közül több, így a THEALTER-en bemutatott helyspecifikus projekt is meglehetősen politikus hangvételű volt. Ez hogyan jelenik meg az előadásban?

Á, sehogya. Elvégre a mi kis előadásunk Szecsuanban játszódik, innen nagyon messze, meg nagyon régi történetet mesél el, amikor még „ember embert kizsákmányolt”. Mi köze is lenne ennek a poros példázatnak társadalmilag fejlett, boldog társadalmunkhoz? Ha esetleg mégis lenne hasonlóság, az a véletlen, vagy a tudatalatti műve!

jété

Szív, sűrít, gyújt, kipufog

HOMO LUDENS PROJECT – MASZK EGYESÜLET (SZEGED): CAR-MEN

Katarzist keresünk a szerelmes férfakkal. A kulcsszó Carmen, mindenki be van indulva a csajra, a professzor és a szegény tanársegéd is, akinek a nevét – hiába ő dolgozott a legtöbbet a katarzis-kutatás lényegét összefoglaló könyvvel – véletlenül lehagyták a belső borítóról. Bogaras a prof, kell neki egy kacsa, hogy tolmácsolja a különféle elméleteket arról, hogy mi a színházi befogadás egyik legmagasztosabb pillanata. Várom Vitéz Lászlót a serpenyővel, de ez nem bábelőadás, a kacsa hamarosan megpihen és a szórakozott prof leheletét érzem a tarkómon, mikor Radnóti-versben önti formába a katarzis lényegét. De nekem a songok és a reflektívabb elidegenítő jelenetsor hozza közelebb a lényeget, választásomat stencil formájában ki is nyilatkoztatom. Már ki is szemelt magának a Psycho-etűd sofőrje, akinek a bőrmaszok miatt csak a szemét látom és az utazás alatt még a visszapillantó tükörben is kerülöm vérfagyasztó pillantását. A mellettem fekvő, furcsa és szagos mátrixban létező férfi olyan szövegmontázssal dolgozik, ami próbára teszi a figyelmemet. Színészként is nagy feladat a Psycho tizenöt perce, és a nézőnek is szürreális élmény a félmeztelen férfiből kiálló csövek irányát követni a csomagtartó felé, ahol a férfit tápláló/életben

tartó undorító lötty mozog ide-oda, ahogyan az autó kanyarodik. A gyomrom örül a szabad levegőn töltött pár percnél, és a következő pillanatban a fülem is, mikor felcsendülnek a partizándalok a keserű magyar balsorsról. De legalább nem a süppedős pesszimista, hanem a magán nevetni képes attitűd a nyerő. Az élet értelme is mellettem hever, de tök üres és ráadásul már vizezik is – miért is lepődöm meg ezen? Übű papa a negyedik autóban egy olyan tripben részesít, ahol igazán kizökkének.

Ordibál, köpköd, elégedetlenkedik, mindenkinek beszél a kis fóliába csomagolt és bankjegyekkel kitömött jelmezében, én meg nagy kerek szemekkel ülök mellette a biztonsági övet markolászva, ölemben Übű mama agyával. Egy pirosnál állva a túszer Petőfi is előkerül a csomagtartóból, a kisfiú a zebrán meg nem érti, mi folyik itt. Padlógáz, pörögnek a kerekek, süppedek az ülésbe és ígérem: nem fogasztok többet, nem, nem, soha!

Benczur Kata

Lineáris Beckett

CSOKONAI NEMZETI SZÍNHÁZ (DEBRECEN):
SAMUEL BECKETT: ELSŐ SZERELEM
HALLASD A HANGOD! – ANTIGONÉ RELOADED
– TEA FOR TWO WORKSHOP

Az udvaron, tréning után. Figyelem, hogy Tibor még legalább egy órát jön, megy, üldögel az udvaron. Lassan megérkeznek a munkásai. Színházi munkások, a tornateremből. Van, aki beszélni szeret, tovább tartani az órát. A másik inkább hallgat. Magában tesz-vesz.

Legyen Beckett – gondolom. Igen, fölcillan a szeme.

Ez olyan korai novella, amit később utált. Talán éppen azért, mert egyenes vonalon halad. Történet. Még nem filozófia, már majdnem irodalom. Pontosan jó, hogy színház legyen. Olyan Beckett, ami még nem az egzisztencializmus (késői) esszenciája.

(mellékdal – a két szobában, ahol két táncos él, lesz egy jelenet, amiben egy cipő, és egy kődarab okoz gondot. Laza lábemelés, rázás, cipő le. Vizsgálat. Lépés, lábemelés, cipő le, zokni le, lábujjak. Mondom majd az előadás után, hogy Godot. Nevetnek – az egzisztencializmus esszenciája. Lopom.)

Mészáros Tibor szerint éppen a találkozás a lehetőség. Hogy megtalálják a mono(lógok). Hogy megy a szöveg. Hogy az egyik, már megtanult szöveg helyet ad (hagy) egy másik szövegnek. Hogy még van hely, hogy egyre jobb dolog ennyi szöveggel egy fejben élni. Ezért szereti. Mert Beckett nem. Ő megtanulja, amit a szerző éppen csak meg nem tagadott. Ez él, így él. Nem Beckett ellenében, hanem vele. Tovább.

Látom, hogy a színész örül. Ott, az udvaron, a tréning után. Régen ment – mondja. De menni fog!

balog

Mocskos élet, kezdjük újra!

VÁRÓTEREM PROJEKT (KOLOZSVÁR): ADVERTEGO

Valahogy így működik ez a sínylődés. Ahogy ott láttuk testet ölteni a Zsinagóga színpadán. Testet ölt és „lakozik mibennünk” a szorongás, a megromlott emberi viszonyok okozta keserű szájjá, undor az elfuserált romantikáktól, aztán bénítanak az intézményes kerek, bürokrácia, hát persze. Nem hiába volt a Váróterem projekt Advertegojának csúcspontja a devizahitel újratárgyalásáért könyörgő ifjú munkanélküli művész. Szabadúszó. Elhízott, vagy inkább mackós(?), aki nemsokára az utcára kerül, mert nincs, amiből albróletet fizessen, a papírmoly ügyintézők pedig csak verik az asztalt: Hol a piros? Hiányzik a piros! Nem teljes a papiros! A következő pillanatban már a vörös szőnyegen ütök-vágják, nem sajnálják egymást. Folyik a rózsaszínű vér, közben szállnak a szappanbuborékok és harsog a zene.

Mert ezek az „alterek” élő zenét is hoztak a színpadra. Síppal, dobbal, nádi hegedűvel, szóló- és basszusgitárral ordították a fejünkbe, hogy mocskos élet, kezdjük újra, annak ellenére, hogy helő, belő(n)k valaki már útra vált.

A társulat Advertego című előadása merőben különbözik az eddigi próbálkozásaitól. Lemondtak a jól bevált és főiskolán betanult analitikus színházi módszerekről, és temérdek öniróniával felvállalták, hogy mostantól olyan formában beszélnek hibái(n)kről, frusztrációi(n)kről, saját életterü(n)k élehetlenségéről, ahogyan azt valójában látják: groteszkül, keverve a fikciót a valósággal, a nézőt szavazásra és megszólalásra bírva. Energiabombába csomagolták bűntudásait, kissé egy kaptafára húzva mindet, de a bomba aztán annál nagyobb lendülettel robbant.

Szép ez a szabadságjáték, a képnünkbe mártott „közös hajnal”. Ködös, de közös.

Szabó Réka

Hősök titka

PINTÉR BÉLA ÉS TÁRSULATA (BUDAPEST): TITKAINK

„A kitalált történeteknél is borzongatóbbak a megtörtént esetek.” Bizony, hát még, ha veled esnek meg. Viharos ifjú koromat volt szerencsém a történet filmidejében, a népköztársaságra keresztelt Magyarország renitens metropoliszában, Szegeden pergetni. Az évtized második felében, a rendszerváltásként aposztrofált birodalmi lépegetés előtti években komoly szkandermeccseim voltak a legendás háromperhármasokkal is. Loptam-csaltam, lágydrogokat használtam, szamizdat kiadásban olvastam Orwellt, kerestem és feszegettem a határokat, utólevél hamisításba sodródtam, és magam is ámulva tudtam meg, létezik olyan, hogy „pszichikai bűnsegédlet”. Azért a kajánoknak megjegyzem, engem nem pedofília miatt zsaroltak meg, ennyire nem pikáns a történet. Egy tiszaszegedi (ex-Jugó határ, akkor a relatív szabadság kapuja) Cpg koncertet úgy konferáltak, ne csináljatok zúrt, reméljük, mindenki tudja, hol a határ... Szénrészes barátunkat az akkor még nem sengeni, inkább félvassfüggönyös határsávból a fegyveres erők járőrei egy terepjáró belterének merevítő vasaihoz bilincselve voltak szívesek elszállítani. Így ment ez... No, de félre a tatás egotrippel, nézzük, mire figyeltünk a szegedi Kisszínházban a *Titkaink* kapcsán.

Abban a világban, mely elhallgatásokra, hazugságra és papírmásé igazságokra épül, szinte rendben van, ha a forradalmár szamizdatszerkesztőnek agymosott kommunista nője van. Hogy a

táncázás „műparasztok” közé beépült legmübb paraszt valójában a belső elhárítás vérgané tisztje, aki majd napjaikban aztán tényleg „sokra viszi”. Ahol a pszichiáternél lehallgató poloskák vannak, ahol a háromperhármas nagy kutya valójában egy hormonzavaros palotapincsi, „hol nincsenek problémák”, ott tényleg mindenki tetű a népköztársaságban.

A darab felületei, mint hagymarétegek simulan egymásba, s mire a felére érünk a réteghámozásnak, taknyunk-könnnyünk folyik a kádári krumpilívesbe. A sorstragédia minden szála elvarrva, vérpontos helyzetek és jellemek sorjázanak. Egy ilyen halálprecíz színházban a naivabb néző hajlamos azt hinni, ezek a karakterek a való világban nincsenek, ez csak mese, mint ahogy fináléban megéneklük azt. Hát nem, ennyire, tényleg ennyire.

A játszókról, a stábról nem írnék itt, nem vagyok kritikus, illetve nagyon, ám nem színházzak-

mailag, vannak erre avatottak, olvassátok őket. És nézzétek meg ezt a színházat újra meg újra! Ne törődjétek a pesti sok hónapos várólistával, mi az néhány hét a megvilágosodás ígéretéért cserébe?

Ösztön, vérvalóság, a mindenkori kiszolgáltatottság települt ránk, meg hogy milyen vastag bőrt kell növeszteni ahhoz, hogy ne szabadítsuk egymásra a külső és belső fenevadjainkat, akik majd közösen cafrangolnak szét.

Borzongató az is, amikor ma már történelmi mesélt-megélt hatalmi rémtettek helyszínein vezetnek végig, s miután elköszönsz a kaulautól, azon rágódsz, „Így megy ez”, meg hogy az egykori hatalmak módszerei miféle ártalmatlan-jószándékúra sminkelt szereplőkkel operálnak. Egykor és mindenkor. Ha egy üzlet beindul... Mert „körbe minden összeér, s vissza ugyanoda tér.” De én sajnos, átlátok rajtatok mindenkor, mindörökké bazdmeg. És így tovább.

Kémeri Attila, „Matróz” f.n. bizalmas nyomozott

KI? MI?

KIMI-ROKKA (BUDAPEST): KIRAKAT

Egy színházi kimicsoda? a kanapén. Végén ég a város. A vége egy dal. Előtte sok lány. Fiú. Mondják, mi van velük. Vagy volt. Esetleg lesz. Alapból jobb az egyik, mint a másik mondás. Alapból egyik-másik meg gyöngébb. Ami laza, lazás, többet él. Ami feszül, indulatos, keve-

sebb titkainkat hagy nekünk, nézőknek. Mibe is öltözünk, ha nem egymás rongyaiba? Gönc és cucc. Szavak magunkból. Aztán mondatok. Tanár Úr és Tanítványok. Tanítványok. Eltanulták, hogy legyenek ön. Maguk.

Amikor majd ők is az ezredik estén játszanak, megannyi közönségnek, jó lesz emlékezni. Akár emlékezni fognak, akár nem. Hogy mennyi bátor bátorítás. Mennyi csíny, csélcsep csupp volt a színház valaha. Nem adtak számlát, mert nem voltak vállalkozók, vagy pályaelhagyó pályaeletfogytosok. Nem voltak csak ők, akik. Ahogy. Csupaszon a tűzben. A városban. A kanapén. Egymás torkától távolabb, kicsit(t) messzebb, mint a halál.

b.

Ókori? Erotikus? Költészet?

CIRKO-GEJZÍR MOZI – MANNA PRODUKCIÓ (BUDAPEST): KETTŐS BEHATOLÁS

Igen, költészet. Arisztotelész mondja: az ember lételeme az utánzás. Mindent utánozva tanulunk, és úgy rójuk le hálánkat az utánzásoknak, hogy holtunkig örömmüket leljük benne. Mindent utánzunk: ez a poésis – minta újraformálása alapanyagból, de nem mindegy, mit, miből, hogyan: az utóbbi a műfaj. Bármit meg lehet formálni – bármit meg is formáltak, amit nem bírt el a műfaj, stilizálták: néhány szóval, egy-két ecsetvonással.

Az utánzás nemcsak örömforrás, mágia is. Az utánzás mágia, és a mágia is utánzás. Ebbe a fonadékba szövődik bele olykor az irodalom: mikor Priapus, a termékenység-isten versben fenyegeti a tolvajt. Ha nincs mágia, marad az utánzás és átélés öröme: a miniatűr kép, zsánerjelenet – a férfi panasza, aki nem akkor tettekre, amikor kellene – a női test kies domborzati viszonyai – egy szépfű finom húsu fenekének helyrajza. Formák, színek, ízek, illatok, tapintás – mítikus hasonlatok: az ókori gondolkodás alapsémái. Erotika, néhol pornográfia – de a klasszikus költők nyelvén megszólaló: irodalmi recycling.

Erotikus költészet: Erósz hatalma alá tartozik, vagyis vágyat kelt(het). A forma a fül gyö-

nyöre: a vers teste és anyaga. A hang, a szó Gorgiász szerint fizikailag ható test, belénk hatol, bármire rávesz, varázsereje van. A tartalom a többi érzék gyönyöre

– mindegyiké. Szellemileg-lelkileg átélte bujálkodás. Olvasták, hallgatták, recitálták, énekeltek – magukévá tették, a magukét keresték benne. És amiben megtalálták, gondosan őrizték: korról korra, íróanyagról íróanyagra másolták – nem engedték feledésbe merülni. Most is itt van – várja, hogy megszólaltassák, megszólalhasson. Buja szellem két haldokló nyelv – ógörög és klasszikus latin – palackjában.

Nagyillés János

Kötélen táncolós

BARBONCÁS TÁRSULAT (SZEGED): HALÁLIAN JÓ TÖRTÉNET

Hogyan találkozik a halál és a bábjáték az előadásokban?

A báb mozgatása egyfajta életre keltés, aminek a velejárója a halál is. Ha egy élettelen anyagba sikerül lelket lehelni, akkor ezzel együtt természetesen megjelenik a halál is. Az én előadásom egy régi, *Az öregasszony és a halál* című népmesére épül, amit a nagymamám sokat mesélt gyerekkoromban. Nagyon régóta foglalkoztat, korábban megcsináltam már egy társulattal is, most egyedül vittem színpadra. Ennek az apropója nagymamám halála volt. A mesét kezetbe tettem, amiben a nagymamának a halállal való, kötélen táncolós küzdelme nagyon fel tud erősödni.

Hogyan készültek a bábok?

Ez egy elég puritán, erőteljes mese, ezért ehhez nyilván nyersebb, rusztikusabb anyagok kellettek. Egyébként sem szeretek műanyagokkal dolgozni, szeretem, ha az anyagnak van egy plusz energiája, ami által könnyebben kezd el mozogni, élni a báb. Egyértelmű volt, hogy fából készülnek a bábok. A történetet vásári közegbe helyeztem, ahol egy kis interakció is befér a

játékba, amihez harsányabb, ripacsabb játéktípus dukál. Van egy fantasztikus barátom, akivel évek óta együtt dolgozunk, Kiss Attila Etele képzőművész. Együtt kezdtünk el gondolkodni a bábról, ő aztán testet adott neki. Minden darabomban vele dolgozom. A díszletet én rajzoltam, ő finomított rajta.

Milyen közönséghez szól az előadás?

A vásári előadásoknak mindenkire szólania kell, nagyon sok réteget mozgatnak meg. Általában archetipikus történeteket dolgoznak fel, egy gyerek és egy felnőtt más-más réteget hánt le róla. Nagyon fontos az is, hogy a néző milyen lelkiállapotban van. Azt szoktam mondani, hogy nullától 199 éves korig mindenkinek szól az előadásom. Az interakció persze attól is függ, kinek játszom. Ha a közönségben sok a gyerek, akkor a poénoknak azokat a részeit emelem ki, amik nekik ülnek. Most is máshogy játszom majd, mint a bemutatón: akkor zárt térben, nagyon vallásos fiatalok előtt, egy katolikus iskolában játszottam, ahol ráadásul egy hatalmas kereszt volt mellettem... Izgalmas lesz szakmai közönség előtt játszani, azért is, mert rengeteg előadást néztem itt, és tudok majd reflektálni a reakciókra, amitől, remélhetőleg, az előadásnak plusz humora is születik majd.

Kovács Bea

csillag pizstráng extasis

MÉHES CSABA (PILISSZENTLÁSZLÓ):
A PIZSTRÁNG – PÁCBAN, KÖRETEL

a csillagba bemenni sosem jó - de meglepő módon kijönni sem.

a börtön gondolata is nyomasztó, hát még az, amikor a zsilipelés után bejutunk, aztán kipakolunk minden tiltott dolgot a szekrénybe - pendrive, mobiltelefon, személyes iratok, pénz, bankkártya, szúrársra alkalmas tárgyak és így tovább -, és áthaladva a detektoros kapun, egy reptérihez hasonló, de annál sokkal szigorúbb ellenőrzés után elindulunk befelé a börtön gyomrába.

a külső épületből kilépve a meredek lépcsőn az udvarra jutunk, onnan pedig a börtön és fegyház szárnyba.

ahogy jönnek le a nézők a lépcsőn, mindig előre megyek fotózni. látom az arcokat. kíváncsiság, megilletődöttség, kis mértékű félelem és valami vojrőkődő magatartás vegyül a lépcsőn össze.

az ajtók nyílnak, majd zárulnak mögöttünk, bejutunk a csillag gyomrába, ahol mint öt ujj, vezetnek középről kifelé a szárnyak. mielőtt erre a területre lépnénk, a fegyőrök zárnak - vagyis minden fogva tartottat beküldenek a cellájába. útközben velük nem találkozunk, a szerencsések a lépcsőfordulón lepillanthatnak a kosárpályára. kíváncsiság első körben kielégítve.

a börtön közösségi termében - ami színházként és imateremként egyaránt szolgál - már bent ülnek azok a fogva tartottak, akik jó magaviseletükért, jutalomból megnézhetik az előadást.

senki nem mer rájuk nézni úgy igazán, a közönség lesütött szemmel, vagy csak oldalpil-

lantásokat vetve keres helyet magának az első két széksorban. a fogva tartottak a padokon ülnek.

elkezdődik az előadás, a theaterhez kapcsolódva már nyolcadik alkalommal.

a pech-show új kategória, de remek választás, a csillag lakói szeretik a könnyed darabokat, és általában szeretik a színházat is, és bármit, ami kiszakítja őket egy kis időre a napi rutinból. méhes csabában ötvöződik benny hill és mr. bean, de nem kettőjük utódja vagy másolata: nagyon egyedi karakter, és fél perc alatt elhisszük neki, hogy ő a világ legnagyobb lúzere, aki szerencsétlenségre született, akit a balsors igen régen tép és még tépni is fog.

szánakozunk, amikor kiderül, hogy az általa alakított hegedűművész elfelejtette elhozni a hegedűt a koncertre, helyette pizstráng kerül elő a tokból, meg legalább nyolc vonó, biztos ami biztos alapon, vele ügyetlenkedünk gondolatban, amikor próbálja a haját rendben tenni - sikertelenül -, amikor próbálja a túl hosszú, ciki nyakkendőjét eltüntetni - természetesen ezt is sikertelenül -, és amikor az ujjára, majd a nyelvére ragad egy árcédula.

a második részben a nézőket, a közönséget figurázza ki, a moziban nőkre mászó férfiakat, a másokat lenéző, másokkal nem törődő, rágózó, másokat dobáló nézőket, és így tovább.

játsszik még bűvészt is: egy női nézőt hív fel a színpadra, és bemutatja remek trükkjét, képzeltbeli kardokat szúr bele, és amikor a nő meghal, megpróbálja a nézőkre - köztük a rabokra kenni - a gyilkosságot. ebben a jelenetben ezzel két labdát is felad, hiszen a nő kényes téma a börtönben, ahogyan azt sem illik megkérdezni, hogy melyik rabot miért ítélték el.

a produkció zárásaként tyúkot és mamikát alakít, mindkettőt remekül formálva, szinte látom magam előtt a nagymamám, ahogy hajlott háttal, kendővel a fején hívja a tyúkokat a kertben. a tyúkot fazékba szánták, de a darab végén mégis legyőzi az öregasszonyt, ezzel valamiféle elégtételt nyújt a pechsorozatot elszenvadó színésznek, mert ha a vége jó, akkor nézhetjük úgy, hogy a csatákat elveszítette ugyan, de megnyerte a háborút.

a fogva tartottak harsányan nevetnek, láthatóan és hallhatóan élvezik a darabot.

ahogyan a közönség is. ennél nagyobb felüldülést csak az jelent, hogy elindulhatunk lefelé, majd kifelé, és a hosszadalmas kiléptetés után, éppen abban a pillanatban, amikor záródik mögöttünk a nehéz fakapu, sóhajthatunk egy rettentő nagyot.

de jó, hogy kijöhettünk.

nyemcsok éva eső

Híradó és Thealtere

PAPP MELINDA – KOVÁCS MACI

Szereted forgatni a híradókat?

Melinda: Igen. Három éve vagyunk aktívak. A munka előtt is sokat jelentett nekem ez a színházi forma és kifejezés. Addig a nézői oldalon léteztem. Nagyon jó most a munkában is megfürödni.

A gép látja az előadást, vagy te is kikkucskálsz a kamera mögül?

Maci: Ó, tudok az előadásra figyelni. Géppel is, és nélküle is. De igyekszem a saját szubjektív nézőpontomat is érvényesíteni a felvételekben. Átadni azt a hangulatot, amit átélek. Én a kamerával nagyon közel tudok menni a játszókhoz. Akár az arcuk legkisebb rezdüléséhez is. Persze van, hogy elfelejtem a kamerát, sőt egyszer a gombot is elmulasztottam lenyomni. Kaptam is érte!

Tudatosul már az előadás előtt, hogy még interjú is következik?

Melinda: Mindig fölkészülök előre. Olvasok, videókat nézek, készülök. Aztán az előadás sokszor felülírja a szépen előkészített kérdéseimet. De már magamat is kiismertem, több mint száz fölvevett előadás és interjú után.

Maci: Dolgozik a híradós rutin. De bele kell simítanom az előadásba ezeket a felvételeket is. Fontos a kontextus, hogy viszony szülessen az előadás, a színész, a rendező és a néző között. Ezt a híradónak is tudnia kell.

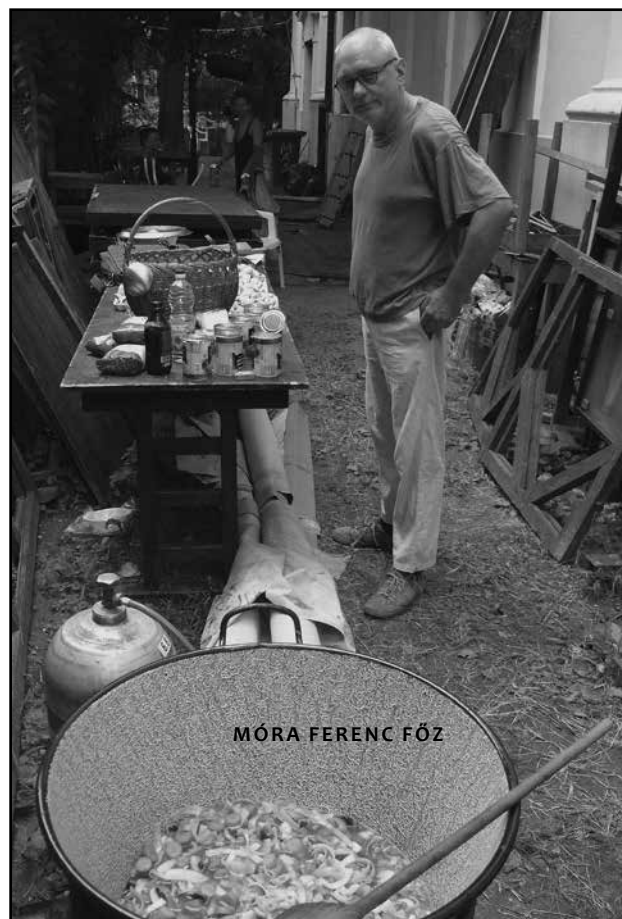
A vágás során születik meg az a verzió, amivel a néző is találkozik.

Melinda: Én háromszor élem át a darabot. Amikor készülök, amikor fölveszük, és ahogy szerkesztem, vágom. Mi nem csak dokumentálunk, valóban önálló műfaj ez. Több, mint híradó, más, mint egy magazin. De így áll igazán közel a lelkemhez.

Maci: Az én felelősségem a kép, amit én kínálok Melindának. Ám az ő fejével is kell gondolkodnom. Beszélünk, suttogunk, jelzem, most ez következik. Aztán hajrá. Igaz, azt is fölveszem, ami nekem tetszik!

bj

MÓRA FERENC FŐZ

G.peti

Háromnegyed nyolckor a jövő évad műsorfüzetét szerkeszti. Fölhív. Nem veszem föl, visszahívom. Nem hívott. Vagyis ahogy húzta és húzta a képernyőt, véletlenül belekapott a tegnapi hívásába. Engem. Megbeszéljük. Leteszem a fejem, és elképzelem, hogy műsorfüzetet csinállok. A jövő évad. Akár egy fehér papírlap. Rajta a képzelet színházának helye. Gemza most a színház színházát tervezi. Amikor játszott, mert láttam, játszott. Precíziós volt. Nem nyers. Elegáns, de nem úgy. Nem úgy, mint egy úr. Inkább a fiú. Amikor belefiatalodik a Wozzeckbe, a groteszk arcát mutatja. A műsorfüzethez nem illő arcot. Aki tervez, majd később bekövetkező dolgok jelenét írja a holnap füzetébe. Nem mon(t)do(a)m, hogy egyszerű.

Én a Petiarcát szeretem. Jó volt újra látni, ahogy ül az utolsó sor, legszélső székében. Kisszínházban Beckettel.

A THEALTER FESZTIVÁL FŐ TÁMOGATÓJA SZEGED MJV ÖNKORMÁNYZATA.

További támogatók: Emberi Erőforrások Minisztériuma • Cseh Centrum • Izrael Állam Budapesti Nagykövetsége • NKA Színház- és Táncművészet Kollégium • Szegedi Nemzeti Színház • Szegedi Ifjúsági Ház Nonprofit Kft. • Szegedi Környezetgazdálkodási Nonprofit Kft. • Xeronext Kft.

nka

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

A THEALTER FESZTIVÁL PARTNEREI:

- Rongy kocsma
- Belvárosi Mozi
- Szegedi Nemzeti Színház
- Szépírók Társasága

Médiatámogatók:

delmagyar.hu • Revizor

delmagyar.hu

revizor
a kritikai portál

A THEALTER fesztivál
a Magyar Fesztivál Szövetség tagja,
kiváló minősítésű művészeti fesztivál.

EX-STASIS • A THEALTER LAPJA

Szerkesztő: Balog József – Jászay Tamás
Fotó: Révész Róbert, Tóth Balázs
és a társulatok
Munkatársak:

Fábián Zsolt, Gellérfi Bence, Kovács Bea,
Králl Csaba, Martinkovics Katalin,
Proics Lilla, Stuber Andrea, Szabó Réka

Layout: Szögi Lackó

Kiadja a MASZK Egyesület
Felelős kiadó: Balog József